

ภาคผนวก ข

รายละเอียดโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

โครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

เป็นการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” ของกระทรวงยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกระทรวงยุติธรรมในฐานะที่เป็นสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและพัฒนาขึ้นเป็นผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน โดยมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เช่น การป้องกันและการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน การระงับข้อพิพาทในชุมชน เป็นต้น ด้วยการอบรมให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิเสรีภาพ บทบาทภารกิจต่าง ๆ ของหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม

ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตราการและกลไกการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด เกิดการรวมตัวกันในบรรดาสมาชิกจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนขึ้นในชุมชนและช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีรัฐกับภาคประชาชน ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาชน เพื่อช่วยกันผดุงความยุติธรรม ต่อต้านความไม่เป็นธรรมและเสริมสร้างความสงบสุขมั่นคงแก่ชุมชนและประเทศชาติต่อไป

เริ่มดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550)

โครงการย่อยที่ขับเคลื่อนแนวคิดภายใต้โครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

1. โครงการประสานเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด : เริ่มดำเนินการโดยสำนักงานคุมประพฤตินำร่อง 9 แห่ง (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546) ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดระยอง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด เชียงใหม่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพัทลุง และสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดสี่คิ้ว

การเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรของสำนักงานฯที่เข้าร่วมโครงการมีดังนี้

1.1 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อกำหนดแนวทางในการประสานเครือข่ายชุมชน ซึ่งผลที่ได้นำมากำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการฯ โดยได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมคุมประพฤติ และแจ้งเวียนให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการ

1.2 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

1.3 การจัดทำเอกสาร เรื่อง “งานพัฒนาเครือข่ายชุมชน” เผยแพร่ไปยังสำนักงานฯ เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานคุมประพฤติได้รู้และเข้าใจถึงปรัชญา แนวคิดของกระบวนการยุติธรรมชุมชน และเพื่อเป็นแนวทางแก่สำนักงานคุมประพฤติภาคและสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดในการดำเนินงานตามโครงการฯ

1.4 การนิเทศงานและติดตามผลการดำเนินงาน ของสำนักงานคุมประพฤติ ทั้ง 9 แห่ง ระหว่างเดือน มิถุนายน-กันยายน 2546

ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ได้มีการดำเนินงานต่อเนื่องมาอีกในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด 10 แห่ง ที่เคยร่วมโครงการฯ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรคือ

1.5 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ตามโครงการประสานเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อทราบถึงรูปแบบและผลการดำเนินงานตามโครงการฯของสำนักงานคุมประพฤติแต่ละแห่ง ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และเพื่อนำผลสรุปมาพัฒนารูปแบบการดำเนินงานตามโครงการฯ

ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ยังคงดำเนินการอยู่และขยายการดำเนินการออกไปในสำนักงานคุมประพฤติ รวม 49 แห่ง แบ่งตามสังกัดสำนักงานคุมประพฤติภาค ดังนี้

- สำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดมีนบุรี

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 1 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยนาท สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสระบุรี

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 2 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดระยอง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครนายก สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดกบินทร์บุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตราด

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 3 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัด สี่คิ้ว สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดยโสธร สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดภูเขียว สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยภูมิ

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 4 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด มหาสารคาม สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสกลนคร

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 5 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด เชียงใหม่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเชียงราย สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดน่าน สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดแพร่

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 6 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด กำแพงเพชร สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดหล่มสัก สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุโขทัย สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดแม่สอด สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดสวรรคโลก

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 7 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด เพชรบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครปฐม สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดราชบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรสงคราม

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 8 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด สุราษฎร์ธานี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดหลังสวน

- สำนักงานคุมประพฤติภาค 9 ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพัทลุง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสงขลา สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสตูล

2. โครงการฝึกอบรม “เครือข่ายยุติธรรมชุมชน” (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548-2550) การดำเนินการใช้หลักการ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างเครือข่าย รวมทั้งหลักกระบวนการยุติธรรมชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบการสั่งการที่เป็นรูปแบบในการทำงานทั่วไปของภาครัฐ ดำเนินการในจังหวัดนำร่อง 8 จังหวัด โดยอาศัยการ

ดำเนินงานของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดดังนี้ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ ภูเก็ต จึงมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงยุติธรรม ซึ่งควรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะการทำงาน จึงได้จัดกิจกรรมดังนี้

2.1 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 ครั้ง

2.1.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรอบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรและเพื่อจัดทำหลักสูตรและคู่มือการฝึกอบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ตลอดจนคู่มือการดำเนินงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชนโดยใช้วิธีการดังนี้

2.1.1.1 การบรรยายพิเศษเกี่ยวกับนโยบายและความรู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.1.2 การแบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อศึกษาวิเคราะห์และกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาและเทคนิคต่าง ๆ สำหรับหลักสูตรการฝึกอบรม

2.1.1.3 การรายงานสรุปผลการแบ่งกลุ่มระดมสมอง เพื่อการจัดทำหลักสูตรและคู่มือการปฏิบัติงาน

2.1.1.4 ดำเนินการเขียนหลักสูตรและคู่มือ หลักสูตรเครือข่ายยุติธรรมชุมชนพร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรฯ หลักสูตรวิทยากรเพื่ออบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชน พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรฯ หลักสูตรการดำเนินงานศูนย์ประสานงานยุติธรรมชุมชน พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรฯ หลักสูตรวิทยากรเพื่ออบรมบุคลากรที่ดำเนินงานศูนย์ประสานงานยุติธรรมชุมชน พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามและนิเทศผลการดำเนินงานตามโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อติดตามและนิเทศผลการดำเนินงานตามโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้สำนักงานคุมประพฤติที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ได้ทราบแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม และเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสำนักงานในการดำเนินงานและการบริหารจัดการเครือข่ายยุติธรรมชุมชนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้วิธีการดังนี้

2.1.2.1 การบรรยาย

2.1.2.2 การนำเสนอผลงาน

2.1.2.3 การแบ่งกลุ่มย่อย

2.1.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการอบรมเครือข่าย ยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน เพื่อปรับปรุง แกไขหลักสูตรการอบรมเครือข่าย ยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมฯ ได้นำประสบการณ์จากการจัดอบรมทั้ง 2 สัปดาห์ มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้วิธีการดังนี้

2.1.3.1 การบรรยายเรื่องทิศทางการดำเนินงานโครงการเครือข่าย ยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม

2.1.3.2 การบรรยายเรื่องแนวคิดและหลักเกณฑ์จัดทำและปรับปรุง หลักสูตรอบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน

2.1.3.3 การชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตรอบรม เครือข่ายยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน

2.1.3.4 การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้ดำเนินการใน 8 สำนักงานนาร่อง

2.1.3.5 การแบ่งกลุ่ม

2.2 การจัดโครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการสำหรับหลักสูตรอบรมเครือข่าย ยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน จัดจำนวน 4 ครั้ง/รุ่น เพื่อให้บุคลากรของ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดและภาค และในสังกัดของกรมคุมประพฤติ มีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน สามารถ วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติให้ตนเกิดทักษะเฉพาะทาง ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ของแต่ละ เนื้อหาวิชาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ให้ทราบถึงเทคนิค วิธีการในการเป็นวิทยากรกระบวนการได้ เป็นอย่างดี โดยใช้วิธีการดังนี้

2.2.1 การบรรยายความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรอบรม เครือข่ายยุติธรรมชุมชนและหลักสูตรผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน

2.2.2 การแบ่งกลุ่มและฝึกปฏิบัติ

2.2.3 การนำเสนอผลงาน วิธีการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 การจัดโครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการเพื่อปฏิบัติงานชุมชน เพื่อให้ บุคลากรของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดและภาค และในสังกัดของกรมคุมประพฤติ มีความรู้ ความเข้าใจ มีเทคนิคและทักษะในการทำงานกับชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ

แนวคิดและกระบวนการทัศนการทำงานกับชุมชนในรูปแบบยุทธธรรมชุมชน เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติงานชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยใช้วิธีการดังนี้

2.3.1 การบรรยาย

2.3.2 การแบ่งกลุ่มและฝึกปฏิบัติ

2.4 การจัดโครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในงานยุทธธรรมชุมชน จัดจำนวน 3 ครั้ง/รุ่น เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดและภาคและในสังกัดของกรมคุมประพฤติ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิดและกระบวนการทัศนการทำงานกับชุมชนในรูปแบบยุทธธรรมชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเทคนิคและทักษะในการทำงานกับชุมชนในรูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในงานยุทธธรรมชุมชน เพื่อให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีแนวทางในการติดตามผลการดำเนินงานในแนวทางเดียวกัน โดยใช้วิธีการดังนี้

2.4.1 การบรรยาย/การอภิปราย

2.4.2 การแบ่งกลุ่มและฝึกปฏิบัติ

3. โครงการฝึกอบรม “ผู้ประสานงานยุทธธรรมชุมชน”

วัตถุประสงค์

แบ่งออกเป็น 2 ด้าน

ด้านที่ 1 เพื่อจัดทำเอกสาร

1. หลักสูตรอบรมเครือข่ายยุทธธรรมชุมชน
2. คู่มือการฝึกอบรมเครือข่ายยุทธธรรมชุมชน
3. คู่มือการดำเนินงานในศูนย์ยุทธธรรมชุมชน

ด้านที่ 2 เพื่อพัฒนาบุคลากร

1. เป็นวิทยากรกระบวนการเพื่ออบรมเครือข่ายยุทธธรรมชุมชน
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด กระบวนการทัศนการทำงานกับชุมชนในแนวคิดยุทธธรรมชุมชนและเพื่อนำความรู้ดังกล่าวไปปฏิบัติงานชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเทคนิค ทักษะในการวิจัย เชิงปฏิบัติงานในงานยุทธธรรมชุมชนและเพื่อให้มีแนวทางในการติดตามผลการดำเนินงานในแนวทางเดียวกัน

ผลการดำเนินงาน

1. ปรับปรุงหลักสูตรอบรมเครือข่ายและผู้ประสานงานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน
2. อบรมวิทยากรกระบวนการสำหรับหลักสูตรอบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน

ภาพที่ 1

รูปแบบที่ 1 การพัฒนาบุคลากรของโครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

